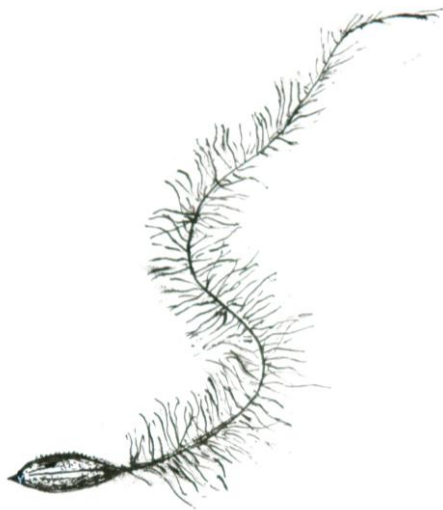

Ate Dijkstra

Ongeveer dertig jaar geleden heb ik een Bosrank *Clematis vitalba* in mijn tuin in Assen (km-hok 233-559) aangeplant. Bosrank is een echte woekeraar. De houtige stengels kunnen polsdik worden en tientallen meters lang. De bloemen zijn klein en roomwit van kleur. Na bestuiving ontwikkelt zich een dopvruchtje dat behaard en slechts enkele (3-4) millimeters groot is. Dat dopvruchtje heeft echter een geveerde vruchtsnavel die wel vier centimeter lang kan worden (Figuur 1). De zaden worden vooral door de wind verspreid. Doordat de zaden dicht bij elkaar staan, ontstaan pluizige zilverachtige “pruikjes” van zaden die in de winter lang blijven zitten en vooral bij zonneschijn opvallen (Foto 1). In Engeland wordt Bosrank dan ook wel “Old man’s beard” genoemd. Bosrank is in Nederland inheems langs de grote rivieren en in Zuid- Limburg. Elders is zij aangeplant of verwilderd. De Bosrank in mijn tuin heeft zich spontaan uitgebreid naar een bosstrook naast mijn huis.

Figuur 1. Dopvrucht van Bosrank (Tekening: Ate Dijkstra). *Seed pod of Clematis vitelba*.

Op 17 december 2012 foerageerde een mannetje Goudvink *Pyrrhula pyrrhula* op de zaden van de Grote Brandnetel *Urtica dioica* in de houtstrook naast mijn huis. Hij consumeerde ongeveer 20 zaden. Op 21 december 2013 zag ik opnieuw een mannetje Goudvink op de zaden van Grote Brandnetel foerageren. Op 24 december 2012 zaten zowel een mannetje als vrouwtje Goudvink in de bosstrook naast mijn huis. Ditmaal foerageerden zij niet op de zaden van de Grote brandnetel maar waren de zaden van de Bosrank het doel (Bijlage 1). Dat leverde een vermakelijk gezicht op. Om de zeer kleine dopvruchten te consumeren moest eerst de relatief lange geveerde vruchtsnavel worden verwijderd. Die zit er niet los aan maar maakt deel uit van de dopvrucht. Daar hadden de Goudvinken echter geen probleem mee. Met hun kegelvormige snavel en motoriek werd de geveerde vruchtsnavel vakkundig verwijderd. Het was inmiddels aardig winter geworden en er was ook de nodige sneeuw gevallen. Op 25 januari 2013 sneeuwde het en foerageerden de Goudvinken weer op de zaden van de Bosrank. Vijf Kepen *Fringilla montifringilla* probeerden dat ook. Tot hun grote frustratie lukte het niet om de geveerde vruchtsnavel van de dopvrucht te verwijderen en het zaadje te consumeren. Hun snavel en/of motoriek was kennelijk ongeschikt. Na wat plukken vlogen ze verder.

Foto 1. Pluizige pruikjes van *Clematis vitalba* (Ate Dijkstra). *Fluffy seed heads of Clematis vitelba*.

Discussie

Bosrank is een giftige plant. De giftige stof is protoanemonine. De giftige stof zit vooral in sap van de stengel en het blad. Of de dopvruchten ook giftig zijn, heb ik niet kunnen achterhalen. In ieder geval hadden mijn Goudvinken er geen problemen mee. Ik ben overigens niet de eerste die de consumptie van zaden van Bosrank heeft vastgesteld. In een onderzoek naar het voedsel van de Goudvink in Zuid Engeland wordt ook Bosrank genoemd (Newton 1967). Het belang als voedselbron bleek zeer gering. In december werd er het meest op gefoerageerd. Slechts 3% van het aantal onderzochte vogels had zaden van Bosrank in de maag. Het hoogste percentage in volume procenten van de maaginhoud was 5%. Voedselonderzoek in Roemenië geeft aan dat zaden van Bosrank wel worden gegeten maar als voedselbron van weinig belang zijn (Béres & Mólnar 1962-63) Ook wat mijn Goudvinken betreft lijkt het belang van Bosrank als voedselbron uiterst gering. Ondanks de ruime aanwezigheid van zaden van Bosrank werd er maar kort en onregelmatig op gefoerageerd. Ik kreeg de indruk dat zaden van de Bosrank alleen bij gebrek aan wat anders werden geconsumeerd.

Summary

Dijkstra A. 2013. Bullfinches *Pyrrhula pyrrhula* feeding on seeds of *Clematis vitalba*. Drentse Vogels 27: .

In the winter of 2012/13, a male and female Bullfinch were recorded feeding on the seeds of *Clematis vitelba* in a garden in the town of Assen, northern Netherlands. The birds were rather adapt at extracting the seeds, unlike Bramblings *Fringilla montifringilla* which were unable to

extract the small seeds from the fluffy seed heads. Even so, Bullfinches spent little time feeding on *Clematis*, and mostly so when conditions were adverse (snowfall).

Literatuur

Béres J. & Mólnar P. 1962-63. Angaben zur Ernährung und Dynamik einiger unserer Wintergastvögel in Kolozsvár (Cluj) und Umgebung. *Aquila* 69/70: 57-70.
 Newton I. 1967. The feeding ecology of the Bullfinch (*Pyrrhula pyrrhula*) in southern England. *J. Anim. Ecol.* 36: 722-744.

Adres: Dobbenwal 62, 9407 AG Assen, zwaan.dijkstra@hotmail.com

Bijlage 1. Consumptie van zaden van Bosrank door Goudvinken in Assen. *Seed consumption by Bullfinches feeding on Clematis vitelba in Assen.*

Datum <i>Date</i>	Tijd <i>Time</i>	Geslacht <i>Sex</i>	Aantal zaden <i>No. seeds</i>
24-12-2012	16.04	♂	10
		♀	11
28-12-2012	13.32-13.35	♂	15
		♀	0
20-1-2013	10.45-10.55	♀	72
25-1-2013	12.35-12.38	♀	18
	15.02-15.05	♂	14